

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, доцента

Носова Олександра Юрійовича

на дисертаційну роботу Станасюк Наталії Степанівни

**“Економічне оцінювання та державне управління розвитком
промислового потенціалу”**

представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами та темами

Зважаючи на сучасний стратегічний орієнтир держави розвиток промислового потенціалу розглядається як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності національного господарства та забезпечення економічної безпеки країни. Водночас впродовж усього періоду незалежності промислова політика держава була спрямована на реалізацію непослідовних реформ, що, як правило, мали галузеву орієнтацію та декларативний характер через відсутність відповідного фінансового забезпечення. Неузгодженість структурних пріоритетів промислового розвитку, їх спрямованість на вирішення окремих локальних проблем, не враховуючи комплексності та можливих соціальних, економічних та екологічних наслідків призвели до виникнення кризових явищ в промисловому секторі економіки. Зазначені негативні явища зумовлюють необхідність розроблення нової концепції розвитку промислового потенціалу держави, а процес децентралізація влади вимагає формування нових підходів до його управління як на макрорівні, так і на мезорівнях, що актуалізує тематику дисертаційного дослідження Станасюк Н.С., яка відповідає потребам сучасної теорії та практики менеджменту в умовах трансформаційної економіки.

Підтвердженням наукової вагомості та актуальності розв'язаних у дисертації завдань є відповідність тематики дослідження науково-дослідній роботі кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету “Львівська політехніка” “Прогнозування впливу креативної економіки на молодіжний ринок праці” державний реєстраційний номер 0118U000411, в якій дисертантом сформовано методологічний підхід до комплексного оцінювання стану та рівня розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу в контексті формування стратегії соціальної відповідальності бізнесу. Також матеріали дисертації були застосовані при розробленні науково-дослідних тем кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету “Львівська політехніка” “Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації”, державний реєстраційний номер 0115U006723, в якій визначено чинники формування сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу; та “Розвиток міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації та євроінтеграції”, державний реєстраційний номер 0115U001462, в якій досліджено європейський досвід державного управління формування і розвитком промислового потенціалу та можливості його використання в Україні.

Результати дисертації також використані при виконанні науково-дослідної теми відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України” “Механізм регулювання міграції населення в умовах трансформації регіональних ринків праці”, державний реєстраційний номер 0116U004032, в якій до потреб аналізу трансформації регіональних ринків праці було запропоновано методологічні положення з комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу в галузевому розрізі та просторовому аспекті.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Виходячи зі змісту та наукової новизни дослідження, можна стверджувати, що основні теоретичні положення, результати та висновки, які містяться у дисертаційній роботі Станасюк Н.С. підтверджуються здійсненим аналізом опрацьованих наукових праць за тематикою дослідження. Отримані результати обґрунтовані за допомогою використання автором загальнонаукових методів дослідження, інтерпретації методичних підходів наукових праць українських та закордонних вчених у сфері економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу, опрацювання статистичних матеріалів, апробації основних положень та результатів дослідження на міжнародних науково-практичних конференціях, а також шляхом впровадження у діяльність вітчизняних підприємств, органів місцевого самоврядування та Верховної Ради, розрахунком відповідних показників та одержанням кількісних результатів.

Отже, за результатами аналізу використаного теоретичного базису дослідження, застосовуваних методів наукового дослідження, ідеології дисертаційної роботи та апробаційних матеріалів отриманих результатів є підстави стверджувати про достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

3. Структура та зміст дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота характеризується логічною структурою й чіткістю викладення матеріалу, що забезпечує обґрунтованість висновків та рекомендацій дослідження.

У першому розділі “Теоретико-методологічні засади дослідження промислового потенціалу” (с. 48-145) проведено теоретичне узагальнення наукових поглядів на визначення економічної сутності дефініції “потенціал”; проаналізовано генезу понятійно-категоріального апарату дослідження промислового потенціалу; ідентифіковано принципи формування та розвитку промислового потенціалу, виокремлено внутрішню архітектуру, розкрито

методологічні підходи до економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу та узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід концептуальних засад державного управління його розвитком.

У другому розділі “Фактори впливу на розвиток промислового потенціалу” (с. 146-204) розвинуто концептуальні основи факторної концепції розвитку промислового потенціалу, проаналізовано тенденції розвитку основних факторів впливу та удосконалено методику оцінювання ефективності структурних зрушень в промисловому секторі економіки.

У третьому розділі “Комплексне економічне оцінювання розвитку промислового потенціалу” (с. 205-261) наведено результати дослідження промислового потенціалу України як динамічної поліструктурної системи, базовими елементами якої є соціально-трудова, виробничо-господарська, фінансово-інвестиційна та інноваційна компоненти; проведено комплексне економічне оцінювання стану та рівня його розвитку в секторальному розрізі та в розрізі окремих видів промислової діяльності.

У четвертому розділі “Просторовий розвиток промислового потенціалу та засади його державного регулювання” (с. 262-339) проведено комплексне економічне оцінювання розвитку промислового потенціалу в просторовому аспекті, обґрунтовано необхідність застосування кластерного підходу до просторового розвитку промислового потенціалу, визначено його переваги та недоліки, узагальнено зарубіжний досвід успішного проведення кластеризації національної економіки та розглянуто можливості його впровадження в Україні.

У п'ятому розділі “Державне управління розвитком промислового потенціалу” (с. 340-411) визначено стратегічні орієнтири державного управління розвитком промислового потенціалу, проаналізовано формування сприятливого інноваційного середовища в державі для розвитку промислового потенціалу, запропонована концепція державного управління, основною ідеєю якої є досягнення збалансованого розвитку промислового потенціалу в галузевому та просторовому аспектах, сформовано стратегії

розвитку промислового потенціалу з урахуванням досягнутих рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів окремих видів промислової діяльності.

Загалом дисертаційна робота складається із анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 388 сторінках тексту. Робота містить 84 таблиць, 28 рисунків, 8 додатків і список використаних джерел із 405 найменувань. За обсягом роботи, стилем викладання, послідовністю, аргументованістю та логічністю викладення положень дослідження дисертаційна робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

4. Наукова новизна результатів дослідження.

Дисертаційна робота Н.С. Станасюк містить сукупність висновків, результатів та положень, яким притаманна наукова новизна. Основний результат дослідження полягає у розробленні теоретико-методологічних та прикладних засад щодо проведення комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу та формування концептуальної основи управління його розвитком в умовах становлення інноваційно-орієнтованої моделі економіки.

Ознайомлення з результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи Станасюк Н.С. дало змогу чітко визначити ключові положення, висновки та пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною та загалом висвітлюють належний науковий рівень здобувача. Поміж найбільш вагомих наукових результатів дисертаційної роботи можна виокремити:

– уточнений категорійний апарат теорії потенціалів, а саме: представлено авторське тлумачення “збалансованого розвитку промислового потенціалу” як діалектичної взаємодії відтворювального та реалізованого потенціалів його основних та забезпечувальних складових; “промислового потенціалу”, який розглядається з позиції інтегрованого підходу та об’єднує

ресурсний, гіпотетичний, системний та результативний підходи до тлумачення його економічної сутності (с. 48-58, 374-376 дисертації; с. 9-10, 23-24 автореферату);

– розвинені елементно-структурні складові промислового потенціалу, що формуються в процесі його розвитку, які згруповані з огляду на сутнісне економічне наповнення таких понять, як “ресурси”, “можливість”, “система” та “результат”, що покладено в основу визначення базової дефініції (с. 68-82 дисертації; с. 10-11 автореферату);

– запропоновану на умовах полікомпонентності систему індикаторів комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу, що базується на визначенні індикаторів за складовими промислового потенціалу, а також дозволяє виділити два рівні розвитку промислового потенціалу (відтворювальний та реалізований), збалансована взаємодія яких є основою його розвитку як в галузевому, так і в просторовому аспектах (с. 101-115 дисертації; с. 11 автореферату);

– сформований концептуальний базис державного управління розвитком промислового потенціалу, що враховує ієрархічні рівні управління обґрунтуванням організаційних основ розвитку та базується на виділенні основних складових елементів (с. 115-138 дисертації; с. 12-13 автореферату);

– удосконалену сучасну факторну концепцію розвитку промислового потенціалу, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір”, яка розглядає людину як основний центр впливу на процеси, які відбуваються в промисловому секторі економіки (с. 152-162 дисертації; с. 13 автореферату);

- розвинені методологічні положення з оцінювання ефективності структурних змін факторів впливу на розвиток промислового потенціалу з метою встановлення причинно-наслідкових зв'язків між критеріями ефективності промислового розвитку за відтворювальними складовими та макроекономічними чинниками (с. 179-199 дисертації; с. 14-15 автореферату);

– розвинений набір важелів державного регулювання просторового розвитку промислового потенціалу відповідно до класифікації інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, яка побудована на основі результатів нечіткого кластеризування просторової концентрації інтелектуальної та інноваційної компонент (с. 308-328 дисертації; с. 21 автореферату);

– розроблений комплекс моделей формування сприятливого інноваційного середовища як ефекту мультиколінеарного впливу факторів макросередовища на основі показників розвитку інноваційної компоненти промислового потенціалу (с. 363-372 дисертації; с. 23 автореферату);

– удосконалену концепцію державного управління розвитком промислового потенціалу, яка сформована на основі врахуванні рівнів розвитку його відтворювального та реалізованого потенціалів (с. 373-403 дисертації; с. 23-24 автореферату);

- розвинені методологічні положення з оцінювання економічної ефективності механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу, що зорієнтований на одержання максимально можливого соціально-економічного ефекту при оптимальному поєднанні різних функціональних блоків (с. 388-392 дисертації; с. 24-25 автореферату);

- теоретико-методологічний підхід щодо формування стратегій розвитку промислового потенціалу, які враховують рівні розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів окремих видів промислової діяльності (с. 395-398 дисертації; с. 26-27 автореферату).

Наведені у дисертаційній роботі дослідження мають наукову новизну. У сукупності вони представляють теоретичні та інструментальні засади комплексного економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу та розроблення концептуальних засад державного управління його розвитком.

5. Відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації наукових працях.

Відповідно до чинних вимог основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлені в статтях здобувача у фахових виданнях (зокрема у тих, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних) та у друкованих матеріалах наукових конференцій. За темою дисертації Н.С. Станасюк опубліковано 51 працю, в тому числі: 4 – монографії (з них 1 одноосібна), 1 – у науковому періодичному виданні інших держав, 2 - у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 23 – у наукових фахових виданнях України (з них 8 у наукових періодичних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних), 21 – теза доповідей наукових конференцій.

Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дисертаційній роботі елементи наукової новизни, її теоретико-методологічні та методико-прикладні положення. З наукових праць опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та висновки, які є результатом особистих досліджень здобувача, про що зазначено у переліку опублікованих праць в анотації та авторефераті дисертації.

У друкованих працях автора висвітлено усі результати дисертаційної роботи, яким притаманна наукова новизна. Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідає чинним вимогам щодо публікації результатів дослідження для дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

6. Теоретична та практична цінність результатів дослідження.

Положення, висновки та результати дослідження мають теоретичну та прикладну цінність. У дисертаційній роботі запропоновано вирішення актуальної наукової проблеми розроблення концептуальних, теоретико-методологічних й методико-прикладних засад економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу. Зокрема, теоретичну цінність результатів дослідження формує уточнення поняття

“промисловий потенціал” як накопиченого результату від функціонування скоординованої організованої системи взаємопов’язаних елементів, які створюють можливість досягнення як тактичних так і стратегічно важливих цілей промислової політики та задоволення потреб населення у промисловій продукції з метою підтримання економічної безпеки держави та поняття “збалансований розвиток промислового потенціалу” як інтегрованої взаємодії відтворювальної здатності та економічної доцільності, що збалансовує його внутрішню архітектоніку за наявністю відповідної ресурсної основи та економічною ефективністю їх використання з метою мінімізації структурних дисбалансів у галузевому та просторовому аспектах. Теоретично вагомою є концепція державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу, основною ідеєю якої є підтримання економічної безпеки країни за рахунок досягнення відповідних рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів. Важливими у теоретичному аспекті є формування типології інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, в основі якої покладено результати нечіткого кластеризування просторової концентрації інтелектуальної та інноваційної компонент промислового потенціалу, факторна концепція розвитку промислового потенціалу, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір”, що розглядає людину як основний центр впливу на процеси, які відбуваються в промисловому секторі економіки, а також інструментарій комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу в галузевому та просторовому аспектах.

Ключові теоретико-методологічні й методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету “Львівська політехніка” та застосовуються під час викладання дисциплін “Глобальна економіка”, “Економіка зарубіжних країн” для студентів спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”; “Адміністрування державно-приватного партнерства у бізнесі” спеціалізації

“Бізнес-адміністрування”, “Системний аналіз та прийняття інноваційних рішень” спеціалізації “Управління інноваційною діяльністю”; “Accounting and auditing” для студентів спеціальності 073 “Менеджмент” (довідка №67-01-830 від 07.05.2018).

Про прикладну цінність дисертаційної роботи свідчать розроблена автором на умовах полікомпонентності система індикаторів комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу, що базується на формуванні вхідних та вихідних індикаторів за складовими промислового потенціалу, удосконалений методологічний підхід до оцінювання ефективності структурних змін факторів впливу на розвиток промислового потенціалу, що дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки між макроекономічними чинниками та критеріями ефективності промислового розвитку за відтворювальними складовими. Запропоновані автором розробки були впроваджені та використовуються на вітчизняних підприємствах: ПрАТ “Львівський локомотиворемонтний завод” (довідка № 055 від 23.10.2017 р.), ТзОВ “Торгово-виробнича фірма “Ніка” (довідка № 5/12-7165 від 25.12.2017 р.), ТзОВ “Сервіс” ПАТ “Стрийський завод ковальсько-пресового обладнання” (довідка №17-55 від 23.02.2018 р.), ППФ “Фаворит АМ” (довідка № 02/04-1 від 02.04.2018 р.), ТОВ “Вент-сервіс” (довідка № 31/1 від 26.03.2018 р.), ТзОВ “Франківської фармацевтичної фабрики” (довідка № 1-25-05 від 22.01.2018 р.), а також у практичній діяльності Комітету з питань промислової політики та підприємництва Верховної ради України (довідка №04-30/14-192/104611 від 17.05.2018 р.), Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (довідка №3903-06/44103-07 від 09.10.2018 р.) та Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-10-1577 від 05.05.2018).

7. Дискусійні положення дослідження та зауваження щодо дисертації.

Поряд із загальною позитивною оцінкою представлених у дисертаційній роботі Станасюк Н.С. положень, висновків та рекомендацій щодо роботи слід надати певні зауваження.

1. Представлену загальнотеоретичну модель формування внутрішньої архітекτονіки промислового потенціалу за ресурсним підходом (с. 73, рис. 1.4) доцільно було б більше детальніше обґрунтувати за наведеними в ній елементами. Це дозволило б збагатити ідеї автора щодо особливостей формування відтворювальних та забезпечувальних складових промислового потенціалу.

2. Запропонована структуризація промислового потенціалу (с.80, табл.1.4) з позиції різних концептуальних підходів до його сутнісного наповнення набула би значно більшої прикладної цінності, якщо б її обґрунтування автор доповнив наведенням конкретних показників (індикаторів) в розрізі виділених складових.

3. Позитивно оцінюючи факторну концепцію розвитку промислового потенціалу, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір” (с. 152-162) варто було більш детально проаналізувати вплив ресурсних факторів.

4. Удосконалений у роботі методологічний підхід до оцінювання ефективності структурних змін факторів впливу на розвиток промислового потенціалу, окрім представленого аналітичного матеріалу (с. 179-199) потребує більш ґрунтовної графічної візуалізації та деталізації проміжних розрахунків, що полегшило б його сприйняття.

5. Досліджуючи фактори впливу на розвиток промислового потенціалу варто було б встановити причинно-наслідкові зв'язки не лише з інноваційною компонентою, але й із іншими складовими промислового потенціалу (с. 350-372).

6. Доцільно було б більш детально обґрунтувати практичне значення розробленого автором взаємовпливу компонентів промислового потенціалу,

який наведено у табл. 1.7 (с. 95) та на основі чого було визначено саме такі компоненти.

Висловлені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Н.С. Станасюк, але потребують певних коментарів автора.

8. Відповідність автореферату змісту дисертаційної роботи.

Автореферат дисертації за структурою та змістом відповідає дисертаційній роботі та не містить положень, які в ній відсутні.

9. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Актуальність і своєчасність теми дисертаційної роботи, належний рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих положень, висновків і пропозицій, ступінь наукової новизни, науково-теоретична та практична значимість, стиль викладання та оформлення, рівень апробації результатів дослідження, міра висвітлення здобутків автора у фахових наукових виданнях та загальна кількість друківаних праць автора за темою дисертаційної роботи дають підставу зробити висновок, що дисертаційна робота Станасюк Наталії Степанівни на тему “Економічне оцінювання та державне управління розвитком промислового потенціалу” є самостійною завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати і забезпечено вирішення важливої з теоретичної і практичної точок зору проблеми розроблення теоретико-методологічних та прикладних засад щодо проведення комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу та формування концептуальної основи управління його розвитком в умовах становлення інноваційно-орієнтованої моделі економіки.

У роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації автора не використовувались.

Автореферат за структурою та технічним оформленням відповідає визначеним Міністерством освіти і науки України стандартам.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дає змогу стверджувати, що дисертація Станасюк Н.С. є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, зокрема, пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.). Це дає можливість зробити висновок, що автор дисертаційної роботи – Станасюк Наталія Степанівна - заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

професор кафедри права, соціально-гуманітарної

та загальноекономічної підготовки

Хмельницького кооперативного

торговельно-економічного інституту

доктор економічних наук, доцент

О. Ю. Носов

Підпис засвідчую

Григорук з кафедр

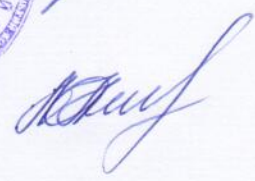
Вчений секретар

Хмельницького кооперативного

торговельно-економічного інституту

М. В. Ткачук

О.С. Шкодiна